

ЛИДИЈА ДЕЛВИС

МАГИЈА ВОЗА

На основу тога како изгледају отпозади, јер их посматрамо док пролазе нашим вагоном, поред отворених врата тоалета, па кроз клизна врата на удаљеном крају која воде према неком другом делу воза, на основу њихових леђа видимо да су те две жене у уским, црним фармеркама, на високим, пуним потпетицама, у својим припијеним џемперићима и јакнама од цинса модерне, слојевите комбинације, обе с бујном, распуштеном, дугом црном косом, жустрог, дугоног корака, да су оне или позних тинејџерских, или раних двадесетих година. Али у повратку, док корачају према нама, док се враћају истим оним дугим корацама с те екскурзије по возу, из некаквог чудног, магичног места негде у његовом предњем делу, видимо да су им лица бледа и испијена, да испод очију имају модре сене, упале образе, да, ту и тамо, имају понеки младеж, боре смејалице око усана и очију, и мада се обе осмехују, благо, видимо да су, у међувремену, под утицајем магије воза, остариле двадесет година.

ПСЕЋА ДЛАКА

Пса више нема. Недостаје нам. Кад се огласи звоно на вратима нема ко да залаје. Кад се касно увече вратимо кући нема никог да нас дочека. Још увек понегде по кући, и на одећи, наилазимо на његове беле длаке. Сакупљамо их. Требало би да их бацимо. Али оне су све што нам је од њега остало. Не бацамо их. Гајимо луду наду – ако будемо сакупили довољно длака, моћи ћемо да га саставимо.

ЦИРКУЛАРНА ПРИЧА

Средом рано ујутро увек се с улице чује бука. Буди ме и увек се питам каква је то бука. То је увек ђубретарски камион који односи ђубре. Камион долази рано ујутро сваке среде. Увек ме буди. И ја се увек питам каква је то бука.

БЛУМИНГТОН

Сад кад сам овде већ неко време, са сигурношћу могу да кажем да ту никад раније нисам била.

БУДНА НОЋУ

Не могу да заспим, у овој хотелској соби у овом непознатом граду. Већ је веома касно, два ујутро, па три, онда четири. Лежим у мраку. У чему је проблем? Хм, можда ми недостаје, та особа поред које спавам. Чујем нека врата у близини како се затварају. Стигао је још један гост, врло касно. Сад знам шта ћу. Отићи ћу до његове собе, лећи ћу крај њега у кревет, и тако ћу моћи да заспим.

сан

ПИСМО ПРОИЗВОЂАЧУ СМРЗНУТОГ ГРАШКА

Драги произвођачу смрзнутог грашка,

Пишемо вам јер сматрамо да је грашак представљен на вашем паковању смрзнутог грашка изузетно непривлачне боје. Ово се односи на паковање од 16 унци у пластичној кеси на којој се налазе три-четири махуне од којих је једна отворена, с грашком који се котрља око њих. Зрна су загасито жутозелене боје која више личи на боју чорбе од грашка, и нимало на праву боју нашег који је јарко тамнозелен. Описани грашак такође је три пута већи од оног у кеси што га, у комбинацији са загаситом бојом, чини још мање привлачним – изгледа као да је презрео и брашњава текстуре. Уз то, боја грашка на слици у лошем је контрасту са словима и другим ознакама на паковању које су готово блештаво неонски зелене. Већина произвођача хране за паковање бира илустрацију на којој храна изгледа лепше него она која се у њему налази и то је обмана. Ви чините обрнуто: неистинито представљате свој грашак као мање привлачан него што он то заиста јесте. Нама се ваш грашак веома допада и не бисмо волели да вам због овога посао лоше иде. Молимо вас да поново размислите о дизајну.

Искрено Ваши.

ПАЛЕНТА

Јутрос је чинија топле паленте, поклопљена прозирним тањиром па одложена, прекрила његову доњу страну грашкама од кондензације: и она, на свој малени начин, дела.

ДВА ПОГРЕБНИКА

Један погребник у Француској, превозећи аутопутем према северу неког покојника, стаје да руча у једном од успутних ресторана. Тамо среће другог погребника, колегу кога познаје, који је такође стао да руча, и који друго тело превози на југ. Одлуче да седну за исти сто и ручају заједно.

Сведок сусрета двојице професионалаца је Ролан Барт. Његова покојна мајка је она коју одвозе на југ. Посматра све то седећи за засебним столом, заједно са својом сестром. Његова мајка, наравно, лежи напољу у погребним колима.

ЖЕНА, ТРИДЕСЕТ ГОДИНА

Жена, стара тридесет година, не жели да напусти дом свог детињства.

Због чега да напустим дом? Овде су моји родитељи. Они ме воле. Зашто бих се удала за неког мушкарца с којим ћу се свађати и који ће викати на мене?

А ипак, ова жена воли да се пресвлачи крај прозора који гледа на улицу. Жели да је неки мушкарац барем погледа.

КАКО ЗНАМ ШТА МИ СЕ СВИЋА (ШЕСТ ВЕРЗИЈА)

Њој се свиђа. Она је слична мени. Дакле, можда се и мени свиди.

Она је слична мени. Свиђају јој се ствари које се и мени свиђају. Њој се ово свиђа. Стога ће се и мени можда свидети.

Свиђа ми се. Показујем јој то. Свиђа се и њој. Она је слична мени. Дакле, можда се и мени стварно свиди.

Чини ми се да ми се свиђа. Показујем јој. Свиђа јој се. Она је слична мени. Дакле, можда се и мени стварно свиди.

Чини ми се да ми се свиђа. Показујем јој. (Она је слична мени. Свиђају јој се ствари које се и мени свиђају.) Њој се свиђа. Дакле, можда се и мени стварно свиди.

Свиђа ми се. Показујем јој. Њој се свиди. (Каже да је оно друго „просто ужасно“.) Она је слична мени. Свиђају јој се исте ствари као мени. Дакле можда се и мени стварно свиди.

МОЈ ДРУГ ИЗ ДЕТИЊСТВА

Ко је тај старац што помало натмурен корача с вуненом капом на глави?

А кад га ословим, и он се окрене, не може одмах да ме препозна, ову старицу у зимском капуту која му се будаласто смешка.

ЗАПАЖАЊА О ДОМАЋИНСТВУ

Испод све ове прљавштине
под је заправо веома чист.

КУВАРИЧИНА ЛЕКЦИЈА

Прича из Флобера

Данас сам научио важну лекцију; наша куварица била ми је учитељ. Њој је двадесет и пет година и Францускиња је. Кад сам је питао, открио сам да *не зна* да Луј-Филип није више краљ Француске и да сада имамо републику. А има ево већ пет година како он није на престолу. Рекла је да је та чињеница, да он више није краљ, једноставно ни најмање не занима – то су њене речи.

А ја још мислим да сам интелигентан човек! У поређењу с њом, ја сам имбецил.

У БАНЦИ

Односим своју врећу с новчићима у банку и убацујем их у машину да их преброји. Службеник банке пита ме да погодим износ. Кажем 3 долара. Грешим. Износ је 4 долара и 24 цента. Али пошто сам погрешила за мање од 1 долар и 99 центи, квалификујем се за награду. Многи људи око мене у банци срдечно ми честитају на овоме. Могу да бирам једну из асортимана награда. Када одбијем прву и другу коју ми нуди, а вероватно је да ћу то урадити и с трећом, нервозна службеница откључава сеф и показује ми све што се у њему налази па су ту и велика пластична касица, бојанка и бојице, мала гумена лопта. Коначно, да је не бих разочарала, одабирам ону за коју мислим да је најбоља од свих, један леп фризби с врећицом за ношеће.

У БАНЦИ: 2

Поново одлазим у банку и с врећом пуном новчића. Поново мислим да у њој има око 3 долара. Машина их броји. Сума је 4 долара и 92 цента. Службеник банке поново процењује да сам би-

ла довољно близу тачном износу и да могу да добијем награду. Радујем се унапред што ћу видети какве су награде спрењене овај пут, али ту је само једна – кројачки метар. Разочарана сам но, прихватам је. Сада сам бар могла да видим да је службеник банке жена. Раније нисам била сигурна да ли је жена или мушкарац. Али овога пута, иако је и даље проћелава, креће се с више елеганције, и нежније се осмехује, глас јој је виши, а на грудима јој је прикачена ознака с именом на којој пише *Ценети*.

ЛОШ РОМАН

Овај досадан роман, тежак за читање, који сам понела на пут – изнова покушавам да читам. Толико сам му се пута враћала, сваки пут са стрепњом и сваки пут схвативши да није ништа бољи него што је био претходног пута, да ми је досад постао попут старог пријатеља. Мој стари пријатељ лош роман.

ТЕЛОХРАНИТЕЉ

Куд год да кренем иде са мном. Има светлу косу. Млад је и снажан. Руке и ноге су му крупне и мишићаве. Он је мој телохранитељ. Али он никада не отвара очи, и никада не устаје из своје фотеље. Заваљен у њој, ношен с места на место, пажен, заузврат, од својих старатеља.

сан

ДЕТЕ

Надвијена је над својим дететом. Не може да је остави. Дете лежи опружено на столу. Жели да још једном фотографише дете, вероватно последњи пут. За живота, дете никада није хтело да стоји мирно да се слика. Рекла је себи, „Идем по фото-апарат”, као да говори детету, „Не померај се”.

сан

ПАС

Ускоро ћемо напустити место које има велику башту и фонтану. Гледам кроз прозор аутомобила и видим нашег пса како лежи на носилима с точкићима у довратку једне шупе. Окренут нам је леђима. Лежи непомично. На његовом врату су два убрана цвета, један црвен и један бео. Гледам у страну, па назад према њему – желим да га видим последњи пут. Али у довратку нема никога. Нестао је у том једном тренутку: један тренутак прерано и он је одведен.

сан

ЊЕНА ГЕОГРАФИЈА: АЛАБАМА

Помисли, за тренутак, да је Алабама град у Џорџији: да се зове Алабама, Џорџија.

ЈЕЗИК ТЕЛЕФОНСКЕ КОМПАНИЈЕ

„Проблем који сте недавно пријавили сад исправно функционише.”

ПРИЛИЧНО МИ ЈЕ УДОБНО, АЛИ МОГЛО БИ БИТИ МАЛО УДОБНИЈЕ

Телефонира ми док радим.

Грешком сам купила киселу павлаку.

Добила сам прекратку виљушку.

Толико сам уморна да нећу одржати добро предавање.

Ова јабука има смеђе пеге.

Наручила сам суви мафин од кукурузног брашна али кад је стигао није био сув.

Толико гласно жваће да сам морала да укључим радио.

Овај песто се тешко меша.

Брадавица на палцу се поново појављује.

Јутрос не смем ништа ни да једем ни да пијем због анализа.

Паркирала је мерцедес испред мог прилаза.

Наручила сам мафин од овсених мекиња с грожђицама, благо тостиран, а није био благо тостиран.

Вода за чај се предуго кува.

Шав на доколеници уврнуо се на палцу.

У овој соби је превише хладно да бих вежбала клавир.

Он стране речи не изговара правилно.

Имам превише млека у чају.

Предуго сам се задржала у кухињи.

Мачија плувачка је на мојој новој чарапи.

Моје седиште нема наслон.

Из блендера цури при дну.

Не могу да се одлучим да ли да наставим с читањем ове књиге.

Пропустила сам поглед на реку из воза јер се смрачило.
Малине су киселе.
Млин за бибер не ситни како треба.
Мачка се испишкила на мој телефон.
Поквасила сам ханзапласт.
У продавници је нестало кафе без кофеина с укусом лешника.

Моја постељина у сушилици буде сасвим изгужвана.
Колач од шаргарепе је мало бајат.
Кад тостирам хлеб с грожђицама, оне постану вреле.
Кожа на носу ми је мало сува.
Поспана сам, али не могу да легнем.
Из разгласа у ординацији чује се фолк музика.
Не радујем се превише том сендвичу.
На радију је нови најављивач временске прогнозе.
Сада, кад је лишће с дрвећа отпало, види се суседов нови трем.

Мислим да ми се прекривач за кревет више не допада.
У ресторану пуштају сет софт рока.
Оквир мојих наочара је хладан.
На тацни има сира сан-андре, али ја не смем да га једем.
Сат врло гласно откуцава.

РИБА

Стоји изнад рибе и размишља о неким непоправљивим грешакама које је данас начинила. Риба је сада скувана и она је сама с њом. Риба је спремљена за њу – у кући нема никог другог. А она је имала тежак дан. Како уопште да једе ову рибу, која се хлади на мермерној плочи? Али ни риба, непомична каква јесте, и одвојена од костију, и огуљене сребрне коже, никада није била сама као што је сада: оскрнављена до крајњих граница и посматрана уморним погледом жене која је начинила и последњу грешку овог дана учинивши јој то.

(Из збирке *Не могу и нећу*, 2014)

ПРИОРИТЕТ

Требало би да буде просто. Урадиш оно што можеш док је још будан, а кад заспи, урадиш оно што можеш да урадиш само

док он спава, почевши од најважније ствари. Само, то није толико једноставно.

Питаш се која је то најважнија ствар. Требало би да је једноставно одабрати оно што има приоритет и обавити то. Али нема само једна ствар приоритет, чак ни две или три. Кад постоји неколико приоритетних ствари, којој од тих неколико приоритетних дати приоритет?

У време кад можеш нешто да урадиш, за време док он спава, можеш написати писмо које се сместа мора написати јер од њега зависе многе ствари. А ако напишеш писмо, нећеш залити своје биљке а дан је врео. Већ си их износила на балкон у нади да ће их залити киша, али овог лета кише готово уопште нема. Већ си их уносила у собу у нади да, ако буду склоњене од ветра, нећеш морати толико често да их заливаш, али и даље ћеш морати да их заливаш.

А опет, ако залијеш цвеће, нећеш стићи да напишеш писмо од кога толико тога зависи. Такође нећеш спремити кухињу и дневну собу, а касније ћеш бити љута јер нећеш моћи да се снађеш због нереди. Једна радна површина у кухињи препуна је спискова за куповину и чаша које је твој муж купио на распродаји. Требало би да је сасвим једноставно склонити чаше, али не можеш их склонити пре него што их опереш, а не можеш их опрати док не опереш прљаве судове из судопере, а њих не можеш опрати док не испразниш сталак за сушење. Ако кренеш од сталка за сушење, можда ништа друго нећеш стићи, док он спава, осим да опереш посуђе.

Можда на крају ипак одлучиш да биљке имају предност, јер су живе. Можда затим одлучиш, пошто мораш наћи начин да распоредиш своје приоритете, да све што је у кући живо мора имати приоритет, почевши од најмлађег и најмањег људског бића. Толико је барем јасно. Али онда, мада знаш како се треба старати о мишу, о мачки, и о биљкама, ниси сигурна како одредити приоритет између бебе, старијег дечака, себе и свог мужа. У сваком случају, тачно је да се, што је жива ствар већа и старија, о њој теже старамо.

СКОРИ КРАЈ

Сада су се преместили у засебне собе. Те ноћи она сања да га држи у свом наручју. Он сања да вечера с Беном Џонсоном.

УСМЕНА ИСТОРИЈА (УЗ ШТУЦАЊЕ)

Иза моје сестре која је умрла прошле године остале су две кће ри. Супруги ја смо одлучили да ус војимо девојке. Старија

има тридесет једну годину и ку пује на велико за једну робну кућу, а друга, која је управо напунила тридесет, ради у др жавној служби. Једно наше дете још увек жи ви са нама, а како кућа није велика биће мало тесно, али због њих смо спре мни да се прилагодимо. Иселићемо нашег сина коме је сада једанаест из његове со бе и преместити га у мању коју сам користила као собу за шивење. Машину ћу спустити у приз емље, у дневну собу. У собу мог сина уне ћемо кревет на спрат за девојке. Пристојне је величине та соба, с орм аром и прозором, а купатило се налази на крај у ходника. Мораћемо да их замолимо да не донесу све своје ствари. Претпостављам да ће бити спрем не на ту жртву како би постале део ове породице. Такође ће морати да пазе шта гов оре за столом. Не желимо никакав отворени сукоб у при суству нашег млађег сина. Оно због чега бринем су нека поли тичка питања. Моја старија сестричина је фемини сткиња, док мој супруг и ја сматрамо да се у данашње време све урот ило против мушкараца. Такође, моја млађа сестричина је вероватно на стра ни владе, много више него моја старија сес тричина, или мој муж и ја. Али она ће углавном бити одсутна, путује због посла. А пошто смо са сопственом децом успели да развијемо неке преговарачке технике, вероватно ћемо и с њим а двома да иза ћемо на крај. Покушаћемо да будемо доследни али коректни, као што смо били с нашим старијим сином пре него што је оти шао од нас. Ако не можемо да се дог оворимо из прве, увек могу да оду у своју собу да се мало ох ладе док не буду спрем не да се врате и пристојно се пон ашају. Извињавам се.

(Из збирке *Самјуел Џонсон је ођорчен*, 2001)

САРАДЊА С МУВОМ

Ја јесам написала те речи на папиру,
али она је додала апостроф.

ПИТАЊА ИЗ ГРАМАТИКЕ

Сада, у време кад умире, смем ли да кажем, „Он овде живи“?
Ако ме неко пита, „Где он живи?“ да ли да одговорим, „Па, управо сада не живи, већ умире“?

Ако ме неко пита, „Где живи?“ да ли да кажем, „Живи у Вернон холу“? Или да кажем, „Умире у Вернон холу“?

Кад буде умро, моћи ћу да кажем, у прошлом времену „Живео је у Вернон холу“. Такође ћу моћи да кажем, „Умро је у Вернон холу“.

Кад буде мртав, све што се односи на њега биће у прошлом времену. Или, тачније, реченица „Мртав је” биће у садашњем времену, као и питања попут „Куда га односе?” или „Где се сада налази?”

Само, тада нећу знати да ли су речи *он* и *њега* исправно употребљене, у садашњем времену. Да ли је он, кад умре, и даље „он”, и ако јесте, колико ће још дуго бити „он”?

Људи могу да кажу „тело”, и да користе „то”. Ја нећу моћи да кажем „тело” кад говорим о њему јер за мене он још увек није нешто што бих могла да назовем „телом”.

Људи могу да кажу и „његово тело”, али ни то се не чини исправним. То није „његово” тело јер га он не поседује, кад више не буде активан или способан да поседује било шта.

Не знам да ли може бити „он”, иако ће људи говорити „Он је умро”. Мада, чини се исправним рећи „Он је умро”. То ће можда бити последњи пут да он буде „он”, у садашњем времену. Или можда неће бити последњи пут, пошто ћу рећи „Положен је у ковчег”. Нећу рећи, нити ће то рећи било ко други, „Положено је у ковчег”, или „То је положено у ковчег”.

Наставићу да о њему говорим као о „свом оцу” кад умре, али биће то само у реченицама у прошлом времену, или и у садашњем?

Ставиће га у кутију, не у ковчег. И онда, кад буде у тој кутији, рећи ћу, „Ово у кутији био је мој отац”, или, „Био је то мој отац, тај у кутији”, или ћу рећи, „Ово, у овој кутији, био је мој отац”?

И даље ћу говорити „мој отац”, али можда ћу тако говорити само док буде личио на мог оца, или док донекле још личи на мог оца. А после, кад од њега остане пепео, хоћу ли показати на тај пепео и рећи, „Ово је мој отац”? Или ћу рећи, „Ово је био мој отац”? Или „Ово је пепео мог оца”? Или „Овај пепео је оно што је остало од мог оца”?

Када будем одлазила на гробље, хоћу ли показати и рећи, „Мој отац је овде покопан”, или ћу рећи, „Овде је покопан пепео мог оца”? Али пепео неће припадати мом оцу, он га неће имати. Биће то „пепео који је био мој отац”.

У фрази „он умире”, глаголско време указује на то да он нешто активно чини. Али он у томе није активан. Једино у чему је још увек активан јесте дисање. Изгледа као да силом дише, јер то ради с напором, и мало се мршти при том. Труди се око тога, али другог избора свакако и нема. Понекад се накратко намршти мр-

вицу јаче, као да га нешто боли, или као да се боље концентрише. Чак и ако нагађам да се мршти јер га нешто боли, или због неке друге промене, и даље изгледа као да је над нечим запитан, или да му се нешто не допада, да се с нечим не слаже. Тај сам израз често у животу виђала, али никада у комбинацији с полузатвореним очима и отвореним устима.

„Он умире” звучи активније од „Ускоро ће бити мртав”. Вероватно због речи *биџи* – нешто можемо „бити”, било да то желимо или не. Ускоро, он „ће бити” мртав. Не једе.

И реченица „Он не једе” звучи активно. Али то није његов избор. Он није свестан тога да не једе. Он уопште и није свестан. Али, кад се каже „не једе”, због те негације, ово звучи тачније, него „умире”, у овом тренутку барем, пошто изгледа као да нешто одбија, јер се мршти.

(Из збирке *Варијантје узнемиравања*, 2007)

Превела с енглеског
Ивана Ђурић Пауновић